

Lävikkö (läveri, leppäpilli ja pilli Koivistolta)

Rakenne och historia

Lävikkö on vanhakantainen klarinettisoitin, joka levisi keskiajalla Venäjältä Karjalaan ja Itä-Suomeen, mutta jäi vähitellen pois käytöstä 1900-luvun alkuun mennessä.

Kuva 1. ruokosuuhisen lehdyykä

Lävikön suukappale (jatkossa: suuhinen) on ruoko- tai puuputki, jonka puhalluspäähän on vuoltu lehdyykä. Sormiaukkokappale tehtiin perinteisesti vääntötekniikalla nuoresta lepästä tai männystä; uloimmat vuosilustot kierrettiin irti sydänpuusta, rinnan korkeudelta katkaistun rungon päästä. Lapset saivat irrotettua enintään kymmensenttisiä putkia, kun taas taitavat aikuiset saattoivat vääntää jopa puolimetrisiä. Seljan oksista saatiin putkia vetämällä pehmeä ydin pois käsiporalla. Sormiaukkokappaleeseen tehtiin putken pituudesta riippuen 3–7 reikää puukolla tai kuumalla raudalla. Karjalassa tehtiin usein myös pieni peukaloreikä, jolla soitettiin petoja karkottavia hälytysääniä. Kaikusuppilo oli tuohta, lepänkuorta tai sarvi.

Paimenpojat rakensivat ja soittivat lävikköjä metsässä usein yksin, omaksi ilokseen. Musiikki oli improvisoitua, koska sormiaukkojen paikat vaihtelivat. Musiikillisesti lahjakkaat virittivät soittimensa ja lurittelivat myös tanssisävelmiä. Lävikön muinainen sointi kutsuu kuuntelemaan ja soittamaan, kokemaan yhteyttä luontoon ja perinteeseen.

Osat ja rakentaminen

Suuhinen

Harjoittele lehdykän veistämistä. Katkaise $\varnothing$ 8 mm ruoko kahdeksi 10 cm aihiksi. Veistä lehdyykä 5 millin päähän nivelestä ja rassaa putki koivunrisulla. Koepuhalla; sulje putken pää kielellä ja laita pilli syvälle suuhun. Kun pilli toimii, muotoile tulppa puhalluspäähän mehiläisvahasta tai oksanpätkästä liimatipan kera.

Sormiaukkokappale

Tee 20 cm putki kuivasta oksasta halkaisemalla, kaivertamalla ja liimaamalla tai poraamalla ($\varnothing$ 8 mm). Pora sormiaukot ja veistä sormenpesät.

Koirasin

Halkaise puutikku puoliksi ja ohenna puoliskojen sivut.

Kaikusuppilo

Puhdistu liotettu tuohinauha, leikkaa halutessasi reuna siistiksi ja ohenna aloituspää. Kierrä tuohi tiukasti paikalleen ja lukitse koirasimella.

Kuva 2.
Sarvilävikkö.

Kuvat 3–4. Läviköt
tuohisilla kaiku-
suppiloilla

Lävikkö ja kotelo suuhiselle – Rakentamisen keskeiset työvaiheet

Suuhinen: kaksi tapaa katkaista ruoko nivelkohdista; valitse sopiva ruoko mittatikun avulla; katkaise vinosti keskeltä aihioiksi ja sovita paikoilleen; vuole lehdykkä ja rassaa putki; kiinnitä tulppa

Sormiaukkokappale: Poraa 6 mm reiät (tai aloita 3 mm, jos virität soittimen); veistä ja hio sormipesät

Kaikusuppiilo: vuole koirasin; puhdista liotettu tuohi, ohenna aloituspää; kierrä tiukasti; lukitse

Kotelo: 5 cm pilliä pidempi, liimaa tulppa, venytä keitetty tuohi 2 mm ed. kierroksen päälle; jatka tarvittaessa uudella 5 cm ed. alle liimaten; kavenna, tee sidos ja naputa matalaksi; leikkaa jatkos vinoksi

Lävikö rakennettiin tapahtumassa ”Læven og lokk – nordisk instrumentbyggarseminar” i Oslo 23–24 oktober 2025. Seminaarin järjestivät Karstein Grønnesby ja Sylvelin Hege Sevilhaug yhteistyössä Norsk lur- og bukkehornlagin kanssa.

Video soitinrakentamisen seminaarista:

<https://www.youtube.com/shorts/c-WmTTitULM>

Koski TL 18.2.2026

Minna Hokka

minnahokka.com

NORSK SENTER FOR
FOLKEMUSIKK
OG FOLKEDANS